

BIOVERZET RITI AL ART ENSEMBLE DE VOORBIJE JAREN REISDE ET RITI AL ART ENSEMBLE (AE) DE WERELD ROND OM PERFORMAN ES TE MAKEN DIE DE VOORSTELLINGEN, PRODU TEN EN REGELS BEKRITISEREN DIE SAMEN ANGEN MET DE OPKOMST VAN DE BIOTE NOLOGIEËN.

Bij deze transgene projecten stelt men ons meestal dezelfde vraag: 'of AE nu voor of tegen genetisch gemanipuleerde organismen is' (GMO's: *genetically modified organisms*). Het antwoord van de groepsleden is altijd hetzelfde: we hebben hier geen algemeen antwoord op. Elk product of proces moet op zijn eigen uitgangspunten worden afgetoetst. Sommige lijken desastreus (vooral voor het milieu), maar andere dan weer doordacht en nuttig. De eerste vraag rond GMO's is hoe we modellen kunnen reëren om het risico in te schatten dat ermee gepaard gaat. Modellen die toegankelijk zijn voor iedereen, ook zonder de hulp van een biologische opleiding, zodat ieder voor zichzelf versil zou kunnen maken tussen producten die weinig meer zijn dan vervuilers met een louter winst-oogmerk, en praktische of wenselijke alternatieven, die geen negatieve invloed uitoefenen op het milieu. Het maken van dit onderscheid wordt nog bemoeilijkt door een algemeen gebrek aan kennis over de procedures om de veiligheid van deze producten te testen. Zonder wetenschappelijke achtergrond lijkt de vraag naar wat nu precies wetenschappelijke realiteit is in oudt, een mysterie, en een studie lezen over de veiligheid van transgene producten een onmogelijke opgave. Het bezorgde publiek kan dus overdonderd worden door vakjargon. En het resultaat is dat individuen achterblijven met de onuitgesproken verplichting om gewoon te vertrouwen op de wetenschappers, de overheid en de bedrijfsautoriteiten die zagezegd altijd handelen met het publieke belang voor ogen.

De opvatting dat wetenschap te moeilijk te begrijpen is voor niet-specialisten, wordt sociaal ingelepeld bij iedereen die in het alledaagse leven niet tot deze discipline behoort. De muren tussen de verschillende arbeidsdomeinen lijken ondoordringbaar. De sarcastische Engelse uitdrukking 'it's not rocket science', die gewoonlijk wordt gebruikt wanneer iemand een disproportioneel probleem heeft met een relatief eenvoudige opdracht, is maar één voorbeeld van het publieke ontzag voor de intellectuele moeilijkheid van de wetenschappen en hun gescheiden status van het alledaagse leven.

Oewel deze opvattingen voor een groot deel gefundeerd zijn, zijn ze toch te oerlijk overdreven. In zeer korte tijd kan iedereen die enigszins geletterd is de fundamenten van wetenschappelijk onderzoek en het onderzoek onder de knie krijgen. Om een voorbeeld te geven van een begrijpelijk wetenschappelijk vraagstuk, moet je je het volgende inbeelden. Wetenschappelijke onderzoeken moeten verschillende keren worden overgedaan, niet door één enkel laboratorium, maar in samenwerking met andere labo's, om te zien of dezelfde of zeer gelijkende resultaten op een consistente wijze terugkeren. Als elk laboratorium dezelfde resultaten oplevert wordt de hypothese of de theorie waarop de testen gebaseerd zijn, als geloofwaardig gelabeld. Geloofwaardigheid is een sleutelbegrip in de geldigheid van de test. Tot op het moment dat deze geloofwaardigheid is getest, is een bepaald resultaat dus verdaet. Het is bijgevolg duidelijk, en daar oef je geen wetenschapper voor te zijn, dat indien een studie niet is herhaald door onafhankelijke partners, de resultaten betwifelbaar blijven. Als de steekproeven enkel uitgevoerd worden door het laboratorium zelf (meestal is dit een bedrijfslab, maar ook de academische

laboratoria zijn verdaet), dat financiële belangen heeft bij de uitkomst van de proeven, moet je geen doortrinitiek zijn om te weten dat dit een overtreding is van de wetenschappelijke gedragscodes, omdat hier een belangenconflict speelt dat de interpretatie van de data – of zelfs de data zelf – radicaal zou kunnen beïnvloeden. Op dit ogenblik zijn de biotechnische ondernemingen de voorname – indien niet de enige – aanvoerders van data voor de Environmental Protection Agency en het United States Department of Agriculture voor de commerciële exploitatiepermities van de GMO's. Dit zou erop kunnen wijzen dat de amateur wel degelijk een stem dient te lamen in het transgene debat, omdat sommige onderzoeksniveaus wel degelijk door niet-experten kunnen worden geïnterpreteerd. De inzet is te hoog om de veiligheidszaken op producten enkel over te laten aan de ondernemingen of wetenschappelijke experts.

Transgene representaties worstelen met een diepe tegenstelling, die voortkomt uit de imperialistische en/of bedrijfsultuur. Het spektakel van de transgene producten neigt er gewoonlijk toe onsequent winstinitiatieven te ondersteunen en het idee te promoten dat de 'vrije' markt altijd het publieke welzijn voorstaat door ons te beschermen tegen milieuproblemen, gezondheidsrisico's en bevolkingsrampen. Spijtig genoeg voor de bedrijfsultuur, botsen de historische gegroeide regels voor sociale zuiverheid en vervuiling met de utopische voorstelling van transgene producten. Terwijl de ene aandringt op het behoud van natuurlijke zuiverheid, en beweert dat het niet verstandig is, of zelfs katastrofaal, om zij te meten met de motor van de scheping, stelt de andere zienswijze een wereld van moleculaire uitwisseling voor waar iedereen beter van zal worden. Deze tweede positie slaagt niet in haar poging om het publiek te overtuigen dat genetische manipulatie een goed idee is. Het blijkt niet zo makkelijk om ideologische imperatieven, die sinds 3000 jaar diep in het klassieke en realistische idee van uitsluiting verankerd zitten, te ontwerpen. Deze ideologische ontraditie wordt nog moeilijker te slepen omdat het kapitaal de effecten van precies deze uitsluiting die de koloniale en endokoloniale initiatieven bevorderen, niet wil verstoren. Daardoor is een dubbelzinnig denken nodig waarin het vermengen van de natuurlijke categorieën de ene keer goed wordt bevonden, en de andere niet. Terwijl de manier waarop deze regels geïmplementeerd worden enkel te maken heeft met winstmaximalisatie. Maar dat kan natuurlijk niet worden gezegd. Dus moet deze tegenstelling op de één of andere manier naar een mythisch niveau worden getild en genormaliseerd door de filter van het 'natuurlijke'.

LEXICON

WOO SUK WANG Koreaanse wetenschapper aan de universiteit van Seoul.

Op 20 mei 2005 raakte bekend dat hij erin geslaagd was om embryo's te klonen uit de cellen van verlamde en zieke mensen. Het grote voordeel is dat er op die manier stamcellen verkregen worden die perfect overeenkomen met die van de patiënt. Hierdoor gaat de patiënt de cellen dan ook niet afstoten.

Maar sinds de zomer 2005 wordt de ethiek van de menselijke kloonembryo's in twijfel getrokken. Koreaanse televisiemakers hebben embryo cellen uit Hwang's lab bemaald en laten onderzoeken. Daaruit zou zijn gebleken dat de cellen niet genetisch identiek zijn aan de dono-

Biotechnische bedrijven zijn er niet in geslaagd dit probleem op te lossen. En terwijl ze nog steeds een hoop PR-ampagnes de wereld in sturen, bestaat een eigenlijke strategie er gewoon in zoveel mogelijk te produceren en daarenboven de transgene producten te produceren die de meeste kans maken om winst te leveren. Intussen proberen ze het dilemma niet al te zeer te benadrukken en openen ze dat de consumenten mettertijd gewoontes aan het product zullen koppelen, die het probleem van de publieke 'ysterie' zullen opheffen.

Als een culturele bron voor artistieke creatie zijn de transgene wetenschappen een trendy en uiterst exploiteerbaar onderwerp geworden voor uitgeslapen, arrièregeri te cultuurproducten. Niet dat dit een nieuw fenomeen is. Telkens wanneer visionaire technologieën de kop opsteken, of minder begooede specialistische domeinen (zoals de kunstproductie) er eindelijk toegang toe krijgen, zullen er altijd mensen zijn die onmiddellijk hun kans grijpen om nieuwe esthetische mogelijkheden uit te buiten. Het lijkt redelijk om aan te nemen dat op dit eigenste moment enkele artiesten hun webkamera's inruilen voor elektronische micros open. En nu leeft de 'kunstwereld' er licht gezien in werk dat afgeleid is van de moleculaire biologie en dat recht uit het laboratorium in cultuur entra wordt gedropt. Met de visionaire -explosie nog maar nauwelijks twee decennia ter ons, lijkt wat vóór ons ligt relatief voorspelbaar: monumentale moleculaire landschappen die de paradox van de schaal en de kleurige schoonheid van de micro-wereld benadrukken. En de volgende stap is een levende sculptuur, de uitdrukking van een frankensteiniaans verlangen in de vorm van eigenaardig gefabriceerde levensvormen (zoals fluorescerende ratten en proteïnen die tekstpatronen vormen). Uiteraard zullen deze projecten in al hun technologische en/of vormelijke vernieuwing deze keer nog deprimerender zijn, omdat zoveel van het oogstzichtbare zo apolitiek mogelijk zal zijn (of zijn politiek standpunt verdoezelt) en enkel ontworpen om de culturele markt van nieuwigheden te voorzien. Op het vlak van politieke economie, helpt dit soort werk wel om het publiek te onderwijzen, maar het funtioneert ook in de schoot van de bedrijfs cultuur, die het publiek sceptisisme wil sussen door het bio-imago uit de politieke debatsarena te sleuren en het te versterken in de spectaculaire en gespecialiseerde bunker van de esthetisering. Bedrijfs- en staats cultuur konden geen betere publieke relations-medewerkers hebben gekozen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat ze maar al te bereid zijn om oogwaardige culturele events als Ars Electronica te sponsoren, of de museale extravaganza's in het Whitney Museum of American Art of het San Francisco Museum of Modern Art.

Tenslotte is het probleem van het beleid eigenlijk al ready-made. De ontwikkelaars van transgene producten zullen het pad volgen van alle goederen en diensten onder het kapitaal – ze zullen zelden in het publieke belang handelen. Het pankapitalistische beleid voedt, versterkt en breidt de winstmachine uit. De moleculaire invasie en de controle erop wordt al heel snel getransformeerd in nieuwe vormen van koloniale en endokoloniale controle. De nadruk lijkt te

liggen op de controle van de voedselketen: van zijn moleculaire structuur tot het inpakproces. Door de ontwikkeling van soorten beter in de hand te houden, hebben bedrijven een betere kans dan ooit tevoren om de afhankelijkheid van alle naties aan de westerse bedrijfseconomie te bestendigen. Voedsel moet ofwel gekocht worden bij de voedselleveranciers van de ondernemingen, of je kan de nodige organische en chemische materialen aanschaffen. Wat je ook kiest, de grondstoffen worden gecontroleerd door westers kapitaal. De boeren kunnen gedwongen worden om ofwel winstgevendegewassen als katoen te telen, ofwel elke combinatie die het meest voordelig is voor de kolonistator. Dit plan bestaat al sinds het begin van de industriële boerenteelt. Nu hebben de producten van voedselgrondstoffen enkel een ander krachtig wapen in handen gekregen dat perfect past in de huidige overheersingsstructuur.

Daarbovenop kan elke vorm van moleculaire kapitaal nu ook worden toegeëigend: het is een open deur. Net zoals met alle gelabelde en gecontroleerde objecten, kunnen nu ook genomen, enzymen, biochemische processen, enzovoort geprivatiseerd worden. Wat eens gemeenschappelijk was en gecontroleerd werd door de traditionele autoriteiten en het gezond verstand, wordt nu geësurpeerd door de scheiding van de moleculaire of chemische waarde van zijn volledige fenotypische waarde. Bijvoorbeeld: een plant die gebruikt werd in de traditionele geneeskunde had een algemene (economische, politieke, spirituele) waarde, maar kan nu getransformeerd worden in

'The turn to biotechnology from their (AE's) earlier work on communication technology offered a site for direct interrogation of the relations of digital capital culture and the 'loop' to material everyday life.'

Rebecca Sneider

iets dat enkel een economische waarde heeft, als chemische samenstelling. Deze samenstelling kan worden gepatenteerd, en terwijl de plant nog altijd gebruikt kan worden, kan ditatieve element niet langer worden ingezet, waardoor de plant effectief geen deel meer uitmaakt van de gemeenschappelijke middelen. Op een onbewaakt moment van overpiraterij vermomd als Amerikaanse eigendomsrechten, wordt elke collectieve functie of gedeeld bezit weggeveegd door de opdeling van de plant in verspillende micro-eigendommen.

Het standaard argument om elk spoor van het gemeenschappelijke te vernietigen is te zeggen dat gedeeld bezit een inefficiënte manier is om middelen te beheren. Als de efficiëntie wordt verogd, zijn er meer middelen ter beschikking, en krijgt iedereen meer voor minder. Na twee eeuwen van kapitaalbeleid weten we al dat de enigen die meer krijgen de eigenaars zijn, terwijl de armen en beoefenden en kleine beetje van de middelen waar ze toegang toe hadden verliezen. De veronderstelling dat efficiëntie een algemeen goed is, is niks meer dan een onsmakelijk voorbeeld van de partiële waarden van het marktige iets dat wordt voorgesteld en geïnternaliseerd als universeel.

Efficiëntie steekt ook op andere domeinen de kop op. De verwaarlozing, vervuiling en exploitatie van het milieu in functie van de trans-

ren, wat betekent dat de embryo's geen echte klonen waren.

De onderzoeker ligt steeds meer onder vuur. In november 2005 moest Woo Suk Hwang toegeven dat voor de kloonprimeur eicellen gebruikt waren van jonge vrouwelijke medewerkers, en dat vrouwen betaald waren om hun eicellen af te staan. Beide praktijken worden in de westerse wetenschappelijke wereld als onethisch beschouwd.

(Update 8 december 2005)

(Zie 'Snuppy')

BIO-ETIEK Bio-etiek is de wijsgerige discipline die zich buigt over de ethische problemen betreffende de biotechnologie. Bio-ethici zoeken naar die vormen van handelen in een biotechnologische context die het meest ethisch verantwoord zijn. Het is een interdisciplinaire activiteit, dat wil zeggen dat zowel medische als biologische wetenschappers erin actief zijn, net zoals filosofen, ethici, juristen, psychologen, sociologen en anderen. Binnen de bio-etiek vinden we een waaier van opinies over de vragen die de biotechnologie oproept. <http://www.bioethics.net/>, <http://www.bioethics.upenn.edu/>

gene ondernemingen, vinden allemaal plaats onder het mom van efficiëntie. Het kapitaal in de Verenigde Staten is geobsedeerd met snelheid in het algemeen, maar in dit geval in het dichten van de kloof tussen het moment waarop een product wordt ontwikkeld en het moment waarop het op de markt komt. Efficiëntie betekent in dit geval winst. Eens een product funktioneert, is het klaar voor distributie. Transgene producten worden zo snel mogelijk ter beschikking gesteld om een sterke positie op de markt te verzekeren. Op dit moment weet niemand hoe transgene producten het milieu zullen beïnvloeden. De prognose is meestal positief op korte termijn, maar verder weet niemand meer. Er zijn geen langetermijnstudies uitgevoerd op nieuwe gewastypes of levende wezens, en dat kan ook niet, want daarvoor is de techniek nog veel te nieuw. Men zou open moeten staan voor de producten van zulke producten zijn enige voorzigtigheid zouden toemeten, en

het ritueel Art Ensemble werkt de laatste zes jaar vooral rond biotechnologie. De groep probeert de essentiële problemen binnen het bio-ethische veld aan te kaarten en publieke discussie aan te moedigen tegen de huidige autoriteitspolitiek in. In de afgelopen jaren verwezenlijkten ze vijf theaterprojecten die deze speelfieke problematiek aankaarten: 1) eugenetische sporen in de reproductieve technologieën (Fles Machine); 2) extreme medische interventies in de voortplanting en de dood van de seksualiteit (Society for Reproductive Anarchisms); 3) de toeëigening van fysiek materiaal (Intelligent Sperm Online); 4) de utopische retorische uitwerking van het Humane Genome Project (Ultimate New Eve); en 5) het transgene en biologische milieubeleid en zijn relatie tot de ideologie van de angst (GenTerra). Door deze projecten oopt het ritueel Art Ensemble de algemene angst en onwetendheid te vervangen door kritische tools en de publieke onmacht ongedaan te maken met middelen voor directe actie.

< <http://ritual-art.net> >

een paar decennia zouden waartoe alvorens genetisch gemanipuleerde organismen op de markt te brengen, zodat er op een reguliere manier aan langetermijnonderzoek kan worden gedaan. Maar voor het grootste deel is het al veel te laat. De vooruitgangsmotor (winst) is uit de blokken gesloten, terwijl het grote publiek zich nog niets eens bewust was van zijn vertrek. Als er in de toekomst moeilijke decennia zouden opduiken, zullen de eerste verdelers van GMO's waarschijnlijk niet eens verantwoordelijk worden gesteld om de brokken op te ruimen. Bijkomstige risico's worden gewoon bij de risico's van het zakendoen.

Wat kunnen we doen om deze situatie te veranderen? Het antwoord is zo duidelijk als de pankapitalistische machine zelf: verstoor de winststroom. Natuurlijk is het gebruik van traditionele en elektronische middelen van verzet bijzonder bruikbaar, maar hoe kan het nieuwe moleculaire/bio-ethische veld worden ingezet als een middel om de winstmaximalisatie te doorbreken? Dit is een compleet onderdrukt gebied, en het is het onderwerp van de 'ontestational biology' of verzetsbiologie. Twee indertien jaren die meteen moeten worden aangepakt zijn de verbinding van bioverzet met geweld, en de neiging van het verzet om zich te beperken tot de stad. Gezien het gaat om levende organismen, zal het afremmen van het winststelsel waarschijnlijk gepaard gaan met de beschadiging van genetisch gemanipuleerd leven. De industriële cultuur heeft het milieu al decennia lang in een veldgreep (in sommige streken zelfs al langer), dus stelt AE voor om terug te vechten. De regels van participatie zijn vrij duidelijk. Als je ervan uitgaat dat bioverzet alleen naar geweld grijpt als allerlaatste toevlucht, en enkel in de mate die nodig is om effectief te zijn, bieden er zich een aantal mogelijkheden aan die niet recht naar de gevangenis leiden. De bedrijfscultuur heeft altijd volgehouden dat geweld dat een gevolg is in tweede graad, niet kan worden toegeschreven aan een individuele autoriteit of instituut. Bijvoorbeeld, als een productiefout zure regen veroorzaakt, is de producent niet verantwoordelijk voor het negatieve effect op fauna, flora of andere milieu-elementen, en hoeft hij dus niet op te draaien voor enige vorm van schoonmaak. Als de weerstand zich in hetzelfde wolkige veld kan verbergen, kan ze terugvechten op een legale, indertienjarige en effectieve manier.

het tweede probleem betreft de manier waarop deze verzetsvelden moeten georganiseerd worden. Op dit moment ontbreekt het gros van de activiteiten zich in stadsgebieden. Alleen de groene beweging heeft met succes ontwikkeld voor landelijke en natuurgebieden. De manier waarop het kapitaal van deze gebieden kan worden ingezet voor verzetsdoeleinden is slechts gedeeltelijk theoretisch onderbouwd. Biowerstand waartoe nog steeds op de dag dat een demonstratie van 20.000 mensen op de been wordt gebracht aan een Monsanto testsite in Alabama of wanneer boerderijen zullen ontstaan die zich toeleggen op het ontwikkelen van weerstandige soorten. Dit logistieke probleem en de nood aan organisatie geeft het nomadische kapitaal een belangrijke voorsprong in termen van het behoud van zijn macht in gebieden waar de sociale en politieke frietie minimaal is.

In de voorbeelden die volgen onderzoekt AE hoe de voorstellingen van het kapitaal kunnen omgebogen worden tot bewustzijn, en hoe een model voor een mogelijke verzetsbiologie kan worden geïmplementeerd. Het werk wil een nuttige bijdrage vormen tot de ontwikkeling van steeds complexere middelen en manieren om de moleculaire invasie te vertragen, af te leiden, te subverteren en te verstoren. En daarvoor dringt zich de radicale toeëigening op van kennissystemen en van de producten en processen die ontwikkeld worden door de eersende machten.

Vertaling Elke Van Kampen out

FOTO 1 Ziekhuispersoneel in Taiwan brengt een SARS-patiënt binnen, december 2003
 AP Foto (ETTV via APTN)

FOTO 2 Een groep medici maakt zich klaar om met een materiaal getransporteerd te worden naar een speciaal voor SARS-patiënten gebouwde ziekenhuis Xiaotangshan, in de noordelijke buitenwijken van Beijing, hoofdstad van China, mei 2003. Dit ziekenhuis slaagde erin te voorkomen dat het ziekenhuispersoneel niet besmet raakte door de SARS-patiënten. AP Foto/Xinhua Wang Jianmin

FOTO 3 Verpleegkundigen in Taipei (Taiwan) krijgen instructies om bewoners van een besmet wooncomplex te gaan interviewen, mei 2003 AP Foto/Jerome Favre

FOTO 4 De post uit met SARS besmette gebieden als Beijing en Guangdong worden in Nanjing gedesinfecteerd, mei 2003 REPORTERS Ongepubliceerd foto/Jiangnan Yu

FOTO 5 Medici steriliseren een school nabij Guangzhou (China) nadat er drie gevallen van SARS waren opgedoken. REPORTERS Ongepubliceerd foto/Liang Zhen